

Az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe

Az Európai Statisztikai Rendszer Bizottsága által 2011. szeptember 28-án elfogadott
2011-es változat

Preambulum

Az Európai Statisztikai Rendszer jövőképe¹

„Az európai statisztikai rendszer a világ vezető statisztikai információs szolgálata, az Európai Unió és tagországai legfontosabb információellátója. Az ESR – tudományos elvekre és módszerekre alapozva – kialakítja és fejleszti a harmonizált európai statisztika programját, amely fontos bázisa a társadalom demokratikus folyamatainak és előrehaladásának.”

Az Európai Statisztikai Rendszer küldetése

„Az Európai Unió és a világ számára kiváló minőségű információt nyújtunk a gazdaságról és a társadalomról európai, nemzeti és regionális szinten, és mindenki számára hozzáférhetővé tesszük az információkat döntéshozatal, kutatás és viták lefolytatása céljából.”

Az Európai Statisztikai Rendszer tagjai e célkitűzések és jövőkép megvalósítása érdekében törekednek a felhasználókkal való folyamatos együttműködésre és párbeszédre az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexében foglalt elvek, illetve az általános minőségirányítás elvei szerint, amelyek az integráció és a harmonizáció mellett a vezetés elkötelezettségét, a partneri viszonyt, a munkatársak elégedettségét és a folyamatos fejlesztést célozzák.

Az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe

Az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe 15 elvre épül, amelyek lefedik az intézményi környezetet, a statisztikai folyamatokat, és a statisztikai termékeket. Az egyes elveknél a jó gyakorlatra épülő ismérvek támpontként szolgálnak a Kódex alkalmazásának áttekintéséhez. Az európai statisztikára értelmezett minőség-összetevőket az európai statisztikára vonatkozó jogszabály határozza meg².

A statisztikai szervezetek³ – amelynek tagjai a Bizottság (Eurostat), a nemzeti statisztikai hivatalok, illetve az európai statisztika fejlesztéséért, előállításáért és közzétételéért felelős egyéb nemzeti szervezetek⁴ – a kormányokkal, minisztériumokkal és az Európai Tanáccsal karöltve kötelezik magukat a Kódex elveinek betartására.

Az Európai Statisztika Gyakorlati Kódex elvei az általános minőségirányítás elveivel együtt az Európai Statisztikai Rendszer közös minőségügyi keretrendszerét alkotják.

¹ 223/2009/EK rendelet, 4. cikk.

² 223/2009/EK rendelet, 12. cikk.

³ 223/2009/EK rendelet, 4. cikk és 5. cikk.

⁴ 223/2009/EK rendelet, 4. cikk. A gyakorlati kódexben „az európai statisztikák fejlesztéséért, előállításáért és közzétételéért felelős egyéb nemzeti hatóságokra” a „többi statisztikai hatóság” [helyesen egyéb statisztikai szervezet] megnevezést használjuk.

Az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe

Intézményi környezet

Az intézményi és szervezeti tényezők jelentősen befolyásolják azon statisztikai szervezetek eredményességét és hitelességét, amelyek az európai statisztikákat fejlesztik, előállítják és közzéteszik. A releváns szempontok a következők: szakmai függetlenség, az adatgyűjtésre vonatkozó felhatalmazás, megfelelő erőforrások, a minőség iránti elkötelezettség, a statisztikai adatok bizalmas kezelése, pártatlanság és objektivitás.

1. elv: Szakmai függetlenség. A statisztikai szervezetek szakmailag függetlenek valamennyi más szakpolitikai, irányítási vagy adminisztratív szervezeti egységtől és testülettől, valamint a magánszektor szereplőitől; ez biztosítja az európai statisztikák hitelességét.

1.1. ismérv: Jogszabály írja elő a nemzeti statisztikai hivatalok és az Eurostat politikai és bármely külső befolyástól való függetlenségét a hivatalos statisztikák fejlesztése, előállítása és közzététele során, és ez a függetlenség az egyéb statisztikai szervezetek számára is biztosított.

1.2. ismérv: A nemzeti statisztikai hivatalok, az Eurostat, – és ahol értelmezhető – az egyéb statisztikai szervezetek vezetői az államigazgatási struktúrában megfelelően magas posztot foglalnak el a szakpolitikákat felügyelő hatóságokkal, és a közigazgatás felső szintjével való kapcsolattartás érdekében. Ezek a vezetők a legmagasabb szakmai tudással rendelkeznek.

1.3. ismérv: A nemzeti statisztikai hivatalok, az Eurostat, – és ahol értelmezhető – az egyéb statisztikai szervezetek vezetői felelősséggel tartoznak azért, hogy a statisztikák fejlesztése, előállítása és közzététele független módon menjen végbe.

1.4. ismérv: A nemzeti statisztikai hivatalok, az Eurostat, – és ahol értelmezhető – az egyéb statisztikai szervezetek vezetői kizárólagos felelősséggel tartoznak a statisztikai módszerek, standardok és eljárások megválasztásáért, valamint a statisztikai közlések tartalmáért és időzítéséért.

1.5. ismérv: A statisztikai munkaprogramok nyilvánosak, és időszakos jelentések számolnak be ezek előrehaladásáról.

1.6. ismérv: A statisztikai kiadványok és közlemények világosan különböznek a politikai/szakpolitikai állásfoglalásoktól, illetve azoktól elkülönítve kerülnek kiadásra.

1.7. ismérv: A nemzeti statisztikai hivatalok, az Eurostat, – és ahol értelmezhető – az egyéb statisztikai szervezetek vezetői statisztikai kérdésekben nyilvánosan is állást foglalnak, ideértve a statisztikákkal kapcsolatos kritikát és az adatok rosszhiszemű felhasználását.

1.8. ismérv: A nemzeti statisztikai hivatalok, az Eurostat, – és ahol értelmezhető – az egyéb statisztikai szervezetek vezetőinek kinevezése kizárólag szakmai kompetencián alapul. A vezetői kinevezés megszüntetése alapjául szolgáló okokat jogszabályok írják elő. Ezek között nem lehetnek szakmai vagy tudományos függetlenséget veszélyeztető indokok.

2. elv: Felhatalmazás adatgyűjtésre. A statisztikai szervezetek egyértelmű jogi felhatalmazással rendelkeznek az európai statisztikák céljaira történő információgyűjtéshez. Kérésükre törvényben lehet előírni, hogy a közigazgatási intézmények, vállalatok, háztartások, valamint a szélesebb értelemben vett nyilvánosság tagjai tegyék lehetővé az adataikhoz való hozzáférést, illetve adják meg ezeket az európai statisztikai célok érdekében.

2.1. ismérv: A statisztikai szervezeteknek jogszabályi felhatalmazása van az európai statisztikák fejlesztése, előállítása és közzététele érdekében végzett információgyűjtésre.

2.2. ismérv: A statisztikai szervezetek jogszabályi felhatalmazással rendelkeznek az adminisztratív nyilvántartások adataihoz való statisztikai célú hozzáférésre.

2.3. ismerv: Jogszabály alapján a statisztikai szervezetek kötelezően előírhatják a statisztikai felvételekre való válaszadást.

3. elv: Megfelelő erőforrások. A statisztikai intézmények rendelkezésére álló erőforrások elegendőek az európai statisztikai követelmények teljesítéséhez.

3.1. ismerv: Mennyiségileg és minőségileg megfelelő személyi, pénzügyi és informatikai források állnak rendelkezésre a mindenkorai statisztikai igények kielégítéséhez.

3.2. ismerv: A statisztika köre, részletezettsége és költségei arányban állnak az igényekkel.

3.3. ismerv: Léteznek olyan eljárások, amelyek alapján az új statisztikai igények egybevetethetők azok költségeivel, és mérlegelhetők.

3.4. ismerv: Léteznek olyan eljárások a statisztikák iránt megnyilvánuló folyamatos igények értékelésére, amelyek alapján áttekinthető, hogy az erőforrások felszabadítása érdekében melyek csökkenthetők vagy szüntethetők meg.

4. elv: A minőség iránti elkötelezettség. A statisztikai szervezetek elkötelezettek a minőség iránt. Szisztematikusan és rendszeres időközönként azonosítják az erősségeket és gyengeségeket a folyamat-, illetve a termékminőség folyamatos fejlesztése érdekében.

4.1. ismerv: A minőségpolitika írásba foglalt és nyilvános. A minőségirányítást szolgáló szervezeti struktúrát és eszköztárat alkalmaznak.

4.2. ismerv: Léteznek eljárások a statisztikai előállítási folyamat minőségének tervezésére és figyelemmel kísérésére.

4.3. ismerv: A termékminőséget rendszeresen figyelemmel kísérik és értékelik, tekintetbe véve a köztük lévő összefüggéseket. A minőségjelentéseket az európai statisztikákra vonatkozó minőség-összetevők szerint állítják össze.

4.4. mutató: Megvalósul a legfontosabb statisztikai termékek rendszeres és alapos felülvizsgálata, szükség szerint külső szakértők bevonásával.

5. elv: A statisztikai adatok bizalmas kezelése. A legmesszebbmenőkig tiszteletben tartják az adatszolgáltatók (háztartások, vállalatok, közigazgatási intézmények és más válaszadók) jogait, biztosítják az általuk szolgáltatott információk bizalmas kezelését és kizárólag statisztikai célokra történő felhasználását.

5.1. ismerv: A statisztikai adatok bizalmas kezelését jogszabály biztosítja.

5.2. ismerv: A statisztikai szervezet alkalmazottai a kinevezésükkel egyidejűleg titoktartási nyilatkozatot írnak alá.

5.3. ismerv: A statisztikai adatvédelem bárminemű szándékos megsértése büntetést von maga után.

5.4. ismerv: Az adatok előállításának és közzétételének teljes folyamatában követendő adatvédelmi előírások és irányelvek állnak az alkalmazottak rendelkezésére. Az adatvédelmi politika nyilvános.

5.5. ismerv: Léteznek fizikai, technikai és szervezeti óvintézkedések a statisztikai adatbázisok biztonságának és integritásának védelmére.

5.6. ismerv: Külső felhasználók szigorú eljárásrend alapján, kutatási célból férhetnek hozzá a statisztikai mikroadatokhoz.

6. elv: Pártatlanság és objektivitás. A statisztikai szervezetek az európai statisztikákat a tudományos függetlenség tiszteletben tartásával fejlesztik, állítják elő és teszik közzé, olyan objektív, szakszerű és átlátható módon, amely valamennyi felhasználó számára biztosítja az egyenlő elbánás gyakorlatát.

6.1. ismerv: A statisztikák összeállítása statisztikai szempontok által meghatározott objektív alapon történik.

6.2. ismerv: A források és a statisztikai módszerek megválasztását, illetve a statisztikák közzétételére vonatkozó döntéseket statisztikai szempontok szabályozzák.

6.3. ismerv: A közzétett statisztikákban felfedezett hibákat a lehető leghamarabb kijavítják és közzéteszik.

6.4. ismerv: Az alkalmazott módszerekre és eljárásokra vonatkozó információ a nyilvánosság számára hozzáférhető.

6.5. ismerv: A statisztikai adatokat előre közölt napon és időpontban teszik közzé.

6.6. mutató: Előzetes tájékoztatás történik a nagyobb felülvizsgálatokról és a módszertanban bekövetkező változásokról.

6.7. ismerv: Valamennyi felhasználó egyidejűleg férhet hozzá a statisztikai adatokhoz és közleményekhez, bármely kedvezményezett külső felhasználó határidő előtti hozzáférése korlátozott, ellenőrzött és nyilvánosságra hozott. Az adatok kiszivárogtatása esetén felülvizsgálják az előzetes hozzáférésre vonatkozó megállapodásokat oly módon, hogy biztosítani lehessen a pártatlanság elvét.

6.8. ismerv: A statisztikai közlemények és a sajtókonferenciákon kiadott állásfoglalások tárgyilagosak és pártatlanok.

Statisztikai folyamatok

Az európai statisztika szervezésében, gyűjtésében, feldolgozásában és közzétételében a statisztikai szervezetek maradéktalanul alkalmazzák az európai és más nemzetközi standardokat, irányelveket, jó gyakorlatokat. A statisztikák hitelességét erősíti a jó irányítás és az eredményesség. Lényeges szempont a megalapozott módszertan, a megfelelő statisztikai eljárások alkalmazása, az adatszolgáltatók nem túlzott mértékű terhei és a költséghatékonyság.

7. elv: Megalapozott módszertan. A minőségi statisztikák megalapozott módszertanra épülnek. Ez megfelelő eszközöket, eljárásokat és szakértelmet követel meg.

7.1. ismerv: Az európai statisztikákhoz használt általános módszertani keret követi az európai és más nemzetközi standardokat, irányelveket és jó gyakorlatokat.

7.2. ismerv: Léteznek olyan eljárások, amelyek a standard fogalmak, definíciók és osztályozások konzisztens alkalmazását biztosítják a statisztikai szolgálat teljes rendszerében.

7.3. ismerv: A gazdasági szervezetek regiszterét és a lakossági felvételi kereteket a kiváló minőség biztosítása érdekében rendszeresen értékelik, és szükség szerinti kiigazítják.

7.4. ismerv: Léteznek a nemzeti osztályozások, valamint azok megfelelő európai rendszerei közötti részletes megfeleltetések.

7.5. ismerv: A megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkezőket toborozzák.

7.6. ismerv: A statisztikai szervezetek alkalmazottaik folyamatos szakképzése érdekében képzési politikát vezetnek be.

7.7. ismerv: A módszertan fejlesztése az alkalmazott módszerek eredményességének növelése, valamint ahol ez megvalósítható, jobb eszközök alkalmazásának elősegítése érdekében szervezett az együttműködés a tudományos világgal.

8. elv: Megfelelő statisztikai eljárások. A jó minőségű statisztikát az adatgyűjtéstől az adatvalidálásig alkalmazott megfelelő statisztikai eljárások támasztják alá.

8.1. ismerv: Ahol az európai statisztikák adminisztratív nyilvántartáson alapulnak, ott az adminisztratív célú alkalmazások definíciói és fogalmai jól közelítik a statisztikai célú fogalmakat.

8.2. ismerv: Statisztikai adatfelvételek esetében a kérdőíveket rendszeresen tesztelik az adatgyűjtést megelőzően.

8.3. ismerv: Az adatfelvételek tervezése, a mintakiválasztás és a becslési módszerek megalapozottak, és szükség szerint rendszeresen felülvizsgáltak és aktualizáltak.

8.4. ismerv: Az adatgyűjtést, az adatbevitelt és a kódolást rutinszerűen ellenőrzik, és szükség esetén felülvizsgálják.

8.5. ismerv: Megfelelő editálási és imputálási módszereket használnak, amelyeket rendszeresen felülvizsgálják, és szükség szerint javítanak vagy aktualizálnak.

8.6. ismerv: A revíziók standard, jól megalapozott és átlátható eljárások alapján történnek.

8.7. ismerv: Az adminisztratív adatok statisztikai céloknak való jobb megfelelése érdekében a statisztikai szervezetek részt vesznek az adminisztratív adatok tervezésében.

8.8. ismerv: A statisztikai szervezetek az adminisztratív adatok tulajdonosaival megállapodásokat kötnek, amelyek tartalmazzák a felek közös elköteleződését az adminisztratív adatok statisztikai célra való használatára.

8.9. ismerv: Az adatminőség biztosítása érdekében a statisztikai szervezetek együttműködnek az adminisztratív adatok tulajdonosaival.

9. elv: Az adatszolgáltatói teher nem túlzott mértékű. Az adatszolgáltatókra háruló terhek arányosak a felhasználói igényekkel. A statisztikai szervezetek vizsgálják az adatszolgáltatói terheket, és célokat tűznek ki azok fokozatos csökkentésére.

9.1. ismerv: Az európai statisztikákra vonatkozó igények terjedelme és részletezettsége csak a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódik.

9.2. ismerv: Az adatszolgáltatói teher a lehető legteljesebb mértékben megoszlik a felvételi sokaság tagjai között.

9.3. ismerv: A gazdálkodó szervezetektől kért információk, amennyire lehetséges, a számviteli nyilvántartásaikból egyszerűen elérhetők, és ahol lehetséges, elektronikus eszközök teszik lehetővé továbbításukat.

9.4. ismerv: Az információgyűjtés megkettőződésének elkerülése érdekében, amennyiben lehetséges, adminisztratív forrásokat használnak.

9.5. ismerv: A többszörös információgyűjtés elkerülése érdekében a statisztikai szervezetek között általánosan elfogadott az adatmegosztás.

9.6. ismerv: Az adatszolgáltatói teher csökkentése érdekében a statisztikai intézmények olyan lépéseket szorgalmaznak, amelyek lehetővé teszik az adatforrások összekapcsolását.

10. elv: Költséghatékonyság. Az erőforrásokat hatékonyan használják fel.

10.1. ismerv: Belső és független külső vizsgálatok útján ellenőrzik a statisztikai szervezet forrásfelhasználását.

10.2. ismerv: Az információs és kommunikációs technológia lehetőségeit optimálisan használják az adatgyűjtés, az adatfeldolgozás és a közzététel során.

10.3. ismerv: Előremutató lépések történnek az adminisztratív nyilvántartások használhatóságának javítására és a közvetlen adatfelvételeket szolgáló források korlátozására.

10.4. ismerv: A statisztikai szervezetek a hatékonyság és eredményesség javítása érdekében standardizált megoldásokat alkalmaznak, illetve ösztönzik azok használatát.

Statisztikai termékek

A rendelkezésre álló statisztikák megfelelnek a felhasználói igényeknek. A statisztikák eleget tesznek az európai minőségi standardoknak, és az európai intézmények, kormányok, kutatóintézetek, az üzleti vállalkozások és általában véve a nyilvánosság igényeit szolgálják. Fontos kérdés, hogy a statisztikák milyen mértékben relevánsak, pontosak és megbízhatóak, időszerűek, koherensek, összehasonlíthatók régiók és országok között, valamint hozzáférhetőek a felhasználók számára.

11. elv: Relevancia. Az európai statisztikáknak megfelelnek a felhasználói igényeknek.

11.1. ismérv: Léteznek eljárások a felhasználókkal történő konzultációra, a meglévő statisztikák relevanciájának és hasznosságának vizsgálatára a tekintetben, hogy megfelelnek-e a felhasználói igényeknek, valamint figyelembe veszik-e a felmerülő új igényeket és elvárásokat.

11.2. ismérv: A prioritást élvező igények kielégítésre kerülnek és tükröződnek a munkaprogramban.

11.3. ismérv: Rendszeresen figyelemmel kísérik és módszeresen nyomon követik a felhasználói elégedettséget.

12. elv: Pontosság és megbízhatóság. Az európai statisztikák pontosan és megbízhatóan írják le a valóságot.

12.1. ismérv: Az alapadatokat, a közbenső eredményeket és a végső statisztikai eredményeket rendszeresen értékelik és validálják.

12.2. ismérv: A mintavételi és a nem mintavételi hibákat az európai standardoknak megfelelően mérik és rendszeresen dokumentálják.

12.3. ismérv: A felülvizsgálatokat rendszeresen elemzik a statisztikai folyamatok javítása érdekében.

13. elv: Időszerűség és megbízhatóság. Az európai statisztikákat időben és pontosan teszik közzé.

13.1. ismérv: Az időszerűség megfelel az európai és más nemzetközi tájékoztatási standardoknak.

13.2. ismérv: Az statisztikák közzétételére standard napi időpontot határoznak meg.

13.3. ismérv: A statisztikák időbeli ütemezése a lehető legnagyobb mértékben figyelembe veszi a felhasználói igényeket.

13.4. ismérv: A tájékoztatási naptártól való bárminemű eltérés magyarázattal és az új időpont közlésével együtt, előzetesen nyilvánosságra kerül.

13.5. ismérv: Megfelelő pontosságú aggregátumokból előzetes adatok nyilvánosságra hozhatók, amennyiben azt hasznosnak ítélik.

14. elv: Koherencia és összehasonlíthatóság. Az európai statisztikáknak önmagukban és időben konzisztensek, valamint összehasonlíthatóak régiók és országok között. Lehetőség van a különböző forrásokból származó megfelelő adatok összekapcsolására és együttes felhasználására.

14.1. ismérv: A statisztikák önmagukban koherensek és konzisztensek (vagyis számszakilag és elszámolásilag egyeznek).

14.2. ismérv: A statisztikák ésszerű időszakon belül összehasonlíthatóak.

14.3. ismérv: A statisztikák közös standardok szerint készülnek, különböző felvételek és források esetén tekintettel azok vizsgált körére, a definíciókra, az egységekre és az osztályozásokra.

14.4. ismérv: A különböző forrásokból származó és eltérő időintervallumra vonatkozó statisztikai adatok összehasonlíthatóak és összeegyeztethetőek.

14.5. ismérv: Az Európai Statisztikai Rendszeren belül az adatok nemzetek közötti összehasonlíthatóságát az Európai Statisztikai Rendszer és más statisztikai rendszerek közötti időszakonkénti kapcsolattartás biztosítja. A tagállamok és az Eurostat közötti szoros együttműködés keretében módszertani tanulmányok készülnek.

15. elv: Hozzáférhetőség és érthetőség. Az európai statisztikákat világos és érthető formában mutatják be, megfelelő módon teszik közzé és pártatlan módon teszik hozzáférhetővé, támogató metaadatokkal és útmutatókkal kiegészítve.

15.1. ismerv: A statisztikák és a kapcsolódó metaadatok közlési és archiválási formája elősegíti a helyes értelmezést és az értelmes összehasonlítást.

15.2. ismerv: A tájékoztatás keretében korszerű információs és kommunikációs technológiát, valamint szükség esetén hagyományos nyomtatott formát alkalmaznak.

15.3. ismerv: Amennyiben megvalósítható, felhasználói igények alapján elemzések készülnek és kerülnek publikálásra.

15.4. ismerv: Biztosított a mikroadatokhoz való kutatási célú hozzáférés, amelyet szigorú eljárásrend szabályoz.

15.5. ismerv: A metaadatok dokumentálása szabványosított metaadatrendszerek szerint valósul meg.

15.6. ismerv: A felhasználók tájékoztatást kapnak a statisztikai folyamatok során alkalmazott módszertanról, és ezen belül is az adminisztratív adatok felhasználásáról.

15.7. ismerv: A felhasználók tájékoztatást kapnak a statisztikai termékek minőségéről, különös tekintettel az európai statisztikák minőségi összetevőkre.